

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ – ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΡΟΠΗ ΜΑΡΙΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ξ2014022

**Μετάφραση και σχολιασμός αποσπάσματος από
τη μελέτη της Jenna Shearer Demir "TRAFFICKING OF
WOMEN FOR SEXUAL EXPLOITATION: A GENDER-BASED
WELL-FOUNDED FEAR? An examination of refugee status
determination for trafficked prostituted women from CEE/CIS
countries to Western Europe".**

ΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ:
ΒΙΛΕΛΜΙΝΗ ΣΩΣΩΝΗ– Α' ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΕΝΤΡΩΤΗΣ – Β' ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

ΚΕΡΚΥΡΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2018

1. Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε από τη Μερόπη Μαρία Λαμπροπούλου, προπτυχιακή φοιτήτρια του τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018. Μέλη της Επιτροπής Εποπτείας συνετέλεσαν ως πρώτη επιβλέπουσα καθηγήτρια η κυρία Βιλελμίνη Σωσώνη και ως δεύτερος επιβλέπων ο κύριος Γεώργιος Κεντρωτής. Η συγκεκριμένη εργασία έχει ως θέμα της την μετάφραση και τον σχολιασμό αποσπάσματος από τη μελέτη της Jenna Shearer Demir "TRAFFICKING OF WOMEN FOR SEXUAL EXPLOITATION: A GENDER-BASED WELL-FOUNDED FEAR? An examination of refugee status determination for trafficked prostituted women from CEE/CIS countries to Western Europe". Πρόκειται, συγκεκριμένα, για την έρευνα και τις συμβάσεις που υπάρχουν διεθνώς για την σωματεμπορία. Η έρευνα αυτή υπάρχει ολοκληρωμένη στο διαδίκτυο ως pdf και εκπονήθηκε τον Ιανουάριο του 2003. Το θέμα της εργασίας μου το αποφάσισα εφόσον το “trafficking” είναι ένα θέμα επίκαιρο, που συμβαίνει γύρω μας και ειδικά στις βαλκανικές χώρες. Πρόκειται για μια μάστιγα που πλήγει ολόκληρο τον πλανήτη και πρόληψη για την σωματεμπορία ξεκίνησε να υπάρχει νομοθετικά μετά το 1904 με συμβάσεις. Ορισμένες από αυτές δεν αφορούσαν αποκλειστικά την σωματεμπορία, όμως στην πορεία τα κράτη άρχισαν να προβλέπουν και γι’ αυτό το θέμα. Λόγω όμως της φύσης αυτού του προβλήματος ακόμη και σήμερα που υπάρχει έλεγχος και μεγαλύτερη οργάνωση, γυναίκες - θύματα της σωματεμπορίας δύσκολα προστατεύονται και καταφέρνουν να μείνουν εκτός των εγκληματικών κύκλων. Ο τρόπος γραφής της Jenna Shearer Demir είναι απλός και περιγραφικός, αρκετά επεξηγηματικός και κατανοητός από το ευρύ κοινό. Όλα αυτά τα στοιχεία καθιστούν το κείμενο κατάλληλο για τον μέσο αναγνώστη αλλά και ειδικούς στο πεδίο της νομικής που μελετούν το συγκεκριμένο θέμα.

2. Πρωτότυπο

3.D. PROTECTION NEEDS

A factor relevant to trafficking survivors is their need for safeguarding, as the organized crime groups increasingly in control of human trafficking regularly threaten the lives of the women who are able to flee from sex work upon their return home. Further, government and/or police collaboration with wealthy traffickers in CEE and CIS countries of origin and transit is widespread, and adds to the fear of repatriation. In a radio address in the late 1990s, Russian President Boris Yeltsin warned that the Russian judicial system is ‘defenseless against the pressure of criminal structures’, particularly as many of the Russian *mafiya* members are former KGB agents with strong contacts within the government.⁹⁸ In Southeastern Europe, estimates are that 70% of trafficked women either cannot or do not intend to return home, due to a fear of persecution and the lack of trust in the local authorities to provide adequate protection.⁹⁹

Corruption of local authorities and border guards by the moneyed criminal rings has a tremendous impact on the protection of women being trafficked or repatriated following trafficking. Reports by trafficked women include accounts of authorities ignoring the exploitation, delivering repatriated trafficked women back to traffickers, utilizing the sexual services of the women involved and even participating in the trafficking itself. Further, there has been some evidence of collusion by authorities in host governments, as with a Greek official in Moscow caught selling visas to traffickers.¹⁰⁰ The 2001 International Corruption Perceptions Index (Annex D) shows that most of the CEE or CIS countries of origin for trafficking victims included in the survey have a high level of official corruption, where corruption is defined as ‘...the misuse of entrusted power for private gain.’¹⁰¹ This corruption leads to a genuine fear, for some trafficked women, regarding the ability or willingness of the State to provide for their protection upon repatriation.

⁹⁷ Swedish Ministry for Foreign Affairs (2001). Op. cit. p. 11.

⁹⁸ Caldwell, Galster and Steinzor (1997). Op. cit.

⁹⁹ UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p. 146.

¹⁰⁰ Caldwell, Galster and Steinzor (1997). Op. cit.

¹⁰¹ Transparency International (2002). *Frequently asked questions about Corruption*. Berlin, Germany. April.

According to a report co-sponsored by UNICEF, as governments often tie protection access to incrimination of traffickers and ‘voluntary’ repatriation, those who refuse to leave the host country or are fearful to turn in their traffickers are not identified as victims of trafficking by police. Without this identification, they are not referred to IOM or other organizations working to meet the needs of trafficked women.¹⁰² This has resulted in numerous cases of trafficking survivors being labeled as illegal migrants and deported, only to be met at the border by their traffickers, and re-trafficked with additional debt burdens.¹⁰³

‘That I was rescued by the police and returned home immediately, did not change the fact that I had a debt to pay the traffickers. I owed them for the initial travel expense, and then they kept adding on more money for accommodation, food, clothes and medicine. Not only had I failed to earn what I hoped to support my family, but my situation was worse, because now I also had the debt.’¹⁰⁴

Although a number of women escape trafficking rings by requesting the help of clients, a great quantity is arrested during police sweeps. Although this is often represented as a liberation of trafficked women by State authorities, it is not interpreted as such by many of the women who have been ‘rescued’. As many trafficked women do not see themselves as ‘victims’ but rather as people who have made bad decisions or bad contacts, they are not fully cooperative with the authorities they have been taught to avoid.¹⁰⁵ This can lead to misinterpretation of their situation by authorities, and result in deportation.

The grounds for survivor refusal of assisted return are numerous, but certainly include fear of personal persecution. These fears cannot be taken lightly. In Italy, a destination country where protection for trafficking survivors is a priority, 189 foreign sex workers were killed in 1999.¹⁰⁶ However, witness protection programs, when accessible by trafficked women, are often unsuitable for this group as they are based on an assumption that the survivor to be protected can assimilate into a new environment.¹⁰⁷

102 UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p. 142.

103 UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p. 142.

104 Pearson, Elaine (2001). Op. cit. From interview with trafficking survivor.

105 Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.2.

106 IOM Country Report Italy (2001). Op. cit. p. 7.

107 Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.48

There is little incentive for women who have been trafficked to cooperate with criminal investigations of their traffickers, as testifying often increases the risks of reprisal upon repatriation. As most countries offer little protection to trafficking survivors, and immediately arrange for their return to their countries of origin, even in the case of an ongoing trial, the benefits for trafficked women of incriminating their exploiters are minimal. ‘As a counselor from a German group assisting victims of trafficking to testify in court explained: “Yes, they are afraid... They know that this network is still existing. They get this information from the pimp: ‘Even if I am called by the police, for example, there is still my brother and he will find your family when you are returning to your home country, if you will accuse me.’ And of course, the women know the pimp is from the neighboring street... they know that there is still the family network.” ’¹⁰⁸

The cases of reprisals are much more numerous and serious in countries of origin than countries of destination, as even the basic protection mechanisms are often missing. In cases where the protection of trafficking survivors is weak, traffickers have corrupted officials, and trafficking survivors retain debts to their traffickers or have testified against them, their fear of physical harm or further exploitation is palpable. In fact, in Eastern Europe, 30 – 50% of trafficking survivors are eventually re-trafficked following repatriation.¹⁰⁹

Family members of trafficked women are also subject to reprisals in countries of origin. Children that trafficked women have been forced to leave behind with other family members are often the targets of organized crime rings seeking reprisals against women who have chosen to implicate them with authorities. ‘The reprisals against family members in countries of origin generally consisted of intimidation by traffickers or alleged officials, threats, bribes, violence and damage to property. Local police seemed ill-equipped to deal with the protection issues involved, and corruption was a particular issue... The most effective way of protecting family members from reprisals was to relocate them either within their own country or in the country of destination.’¹¹⁰

¹⁰⁸ Caldwell, Galster and Steinzor (1997). Op. cit.

¹⁰⁹ UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p.144.

¹¹⁰ Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.48

In a 2002 study, a European-based non-governmental organization attempted to trace trafficked persons from 8 European countries who had returned to their countries of origin following denouncement of their traffickers. Their attempts, however, were generally unsuccessful.

‘Anti-slavery International was unable to contact many trafficked persons who returned home after testifying abroad because they simply disappeared from view, probably out of fear for their own safety... In Poland, a trafficked woman who reported her traffickers in Germany and was deported, subsequently also reported her traffickers in Poland. She suffered threats which forced her to move home three times in one year. The criminal case against the traffickers in Poland was closed after four months due to lack of evidence.’¹¹¹

Strong calls are being heard throughout Europe and other receiving areas for official reform of protection strategies for this particular social group, and some States, such as Italy, are heeding this call with stronger legislation to protect these survivors of human rights abuse. However, the implementation of such protection is discretionary, and largely depends on the government and officials in place at the time of first encounters with foreign sex workers, as trafficked women are rarely otherwise aware of the existing legal framework that could serve to aid them. IOM reported in 2000 that regardless of the legislation in place in Italy, in most cases the Italian police were continuing with immediate deportations of Albanian foreign sex workers.¹¹² As seen in the Associated Press article below (dated August 15, 2002) the targeting, apprehension and deportation of hundreds of prostitutes from the Balkans continues today.

‘Italian police carried out a sweep targeting street prostitutes and illegal immigrants from Turin in the north to Naples in the south, with more than 400 people set for immediate deportation, authorities said Wednesday. The one week ‘Free Streets’ operation was part of a new plan to forcefully crack down on street prostitution and track and repatriate illegal immigrants, the Interior Ministry said Tuesday. ‘This was intended as a strong signal, in particular against the sad phenomenon of public prostitution, which often makes the streets impassable,’ said the ministry, which is in charge of domestic security. The conservative government of Premier Silvio Berlusconi has introduced firm measures to curb illegal migration recently, and says that widespread street prostitution – a trade largely plied by illegal immigrants – is a blight to Italian cities. The operation in 11 of Italy’s 20 regions ended Wednesday, and snagged 449 illegal immigrants... Deportations began Wednesday, police said, with many being sent home to Albania and Balkan nations. The operation will include a second phase that will cover Italy’s remaining nine regions and will end in late August, said Calgliari police chief Antonio Pitea by phone from the island of Sardinia. Human trafficking for the sex trade has boomed across Europe in the last decade, and Italy has at least 50,000 street prostitutes, most of whom are immigrants, estimates say.’¹¹³

¹¹¹ Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.46

¹¹² IOM Rome (2000). *Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women and Minors for Sexual Exploitation: Emergency Health and Information Campaign*. Final Report to the Italian Ministry of Foreign Affairs. Rome. p. 13.

¹¹³ Associated Press World News (2002). Mass Italian police operation snags hundreds of immigrant prostitutes. Rome. August 15, 2002. Provided by the Protection Project 2002.

4. SEEKING SOLUTIONS TO TRAFFICKING

The international community is striving to address the issues of trafficking through legal instruments, including most recently the commitments at the UN Millennium Summit to Fight Transnational Crime, including Trafficking in Human Beings; the UN Convention against Transnational Organized Crime; and the optional UN Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women. However, governments are too often pursuing strategies that target the legal and immigration-based issues of trafficking, but not fulfilling the human rights protection responsibilities of host states.

4A. CONVENTIONS

International conventions and agreements regarding trafficking and other modern forms of slavery have been numerous, and include the following:

- 1904 International Agreement for the Suppression of White Slave Traffic (*Amended by the 1949 Protocol*)
- 1910 Convention for the Suppression of White Slave Traffic (*Amended by the 1949 Protocol*)
- 1921 Convention for the Suppression of Traffic in Women and Children (*Amended by the 1947 Protocol*)
- 1926 UN Convention on Slavery
- 1930 ILO Convention on Forced Labor (No. 29)
- 1933 International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age
(*Amended by the 1947 Protocol*)
- 1947 Protocol to amend the Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children, concluded at Geneva on 30 September 1921, and the Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age, concluded at Geneva on 11 October 1933
- 1948 Universal Declaration of Human Rights

- 1949 Protocol amending the International Agreement for the Suppression of the White Slave Traffic, signed at Paris on 18 May 1904, and the International Convention for the Suppression of White Slave Traffic
- 1949 UN Convention on the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others
- 1953 Protocol amending the 1927 Slavery Convention
- 1956 UN Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery
- 1957 Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery
- 1966 The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
- 1966 The International Covenant on Civil and Political Rights
- 1973 ILO Convention on Minimum Age (No. 138)
- 1975 ILO Convention 143 (the Convention Concerning Migrants in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment)
- 1979 UN Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
- 1989 UN Convention on the Rights of the Child

- 1990 UN Convention on the Protection on the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families
- 1993 Vienna Convention and Programme of Action
- 1995 Forth World Conference on Women in Beijing, Platform for Action
- 1996 Declaration and Plan of Action from the World Congress against the Commercial Sexual Exploitation of Children, Stockholm
- 1996 European Commission Communication on Trafficking in Women for the Purpose of Sexual Exploitation, COM (96)567 final. Nov. 20.

- 1998 European Commission Communication for Further Actions in the Fight against Trafficking in Women, COM(98)726 final. Sep 12
- 1999 ILO Convention on the Worst Forms of Child Labor (No. 182)
- 1999 OSCE/ODIHR Proposed Action Plan 2000 for Activities to Combat Trafficking in Human Beings
- 1999 Tampere European Council, Presidency Conclusions
- 1999 Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women
- 2000 Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of Children, child prostitution and child pornography
- 2000 European Commission Communication on Combating Trafficking in Human Beings and the Sexual Exploitation of Children; two proposals for framework decisions, COM (2000)854
- 2000 ILO Convention No 182 on the Prohibition and Immediate Action for the Elimination of the Worst Forms of Child Labor
- 2000 Decision No. 1 Enhancing the OSCE's Efforts to Combat Trafficking in Human Beings, MC(8)Journal No. 2, Agenda No. 10
- 2000 Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime
- 2000 Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Crime
- 2001 United Nations Convention Against Transnational Organized Crime

Europe has seen a rise in recent years of negative popular opinion regarding immigrants from non-EU member states. This issue has come to the forefront in Britain, Germany, Austria, Spain, France, Italy, Greece, and the Netherlands. The reluctance toward receiving migrants and refugees occurs at a time when Europe is rapidly aging. The ‘greying of Europe’ could profoundly affect the European economy as a small working population struggles to meet the needs of a much larger retired population.

The European Commission estimates that the EU working population will start to fall in the next 10 years and decline to 223 million people by 2025 from 225 million in 1995. During the same period, the number of over-65s will continue to rise to reach 22 per cent of the population by 2025 from 15 per cent in 1995. The problems of an aging population, with not enough workers to pay for retired people’s pensions, have led many EU leaders to consider relaxing immigration rules.¹¹⁴

Anti-foreign sentiment has grown in Europe since the attacks in the United States in September 2001, as governments in Europe have justified their anti-immigration and asylum measures with the renewed need to protect their States from terrorism. These measures have acutely affected the treatment of migrants and asylum seekers in Europe.¹¹⁵

It is not surprising, therefore, that a strong focus has been put on migrants entering by irregular means into the European Union. Italy, as well as other Mediterranean countries of first entry, has received both internal pressure and external pressure to address the issue of irregular migration. As Italy is often a country of transit for irregular migration, other EU member states would like to assist Italy to stem the tide of Kurds, Albanians, Bangladeshis, and other undocumented migrants.

Tackling both smuggling and trafficking has been the focus of considerable interest on the part of the European Union in the last decade. This attention has been appreciated by advocates for the rights of trafficked women. However, many of the declarations, conventions, and treaties that have been reached since 1990 focus on the needs of the governments and their voters increasingly critical of immigration. While the need to fight the criminal rings is widely acknowledged, with strong legislation enacted in order to counter their migration activity, equally strong legislation is lacking regarding meeting the needs of those who have been victimized by these smugglers or traffickers. In addition, for societal solutions to be durable, governments must also focus their attention on changing societal attitudes.

114 Hargreaves, Deborah (2001). Europe reinvented: common immigration policy – survey. Financial Times. Brussels, Jan 26.

115 Human Rights Watch (2002). Refugees , Asylum Seekers , Migrants and Intern ally Displaced Persons : The Year in Profile

‘Because addressing the gender inequities that contribute to GBV [Gender-based Violence] is fundamental to addressing the perpetuation of GBV, any programming requires a long-term commitment to awareness-raising and advocacy, as well as recognition that addressing GBV includes providing women and girls access to power. Inasmuch as GBV programming should be integrated across sectors, so should efforts at gender mainstreaming. However, it is more often the case that international institutions and organizations, even if they theoretically support women’s empowerment as a goal of programming, do not challenge the structures that reinforce women’s subordination.’¹¹⁶

While some States have addressed the lack of EU common legislation on protection needs of trafficking survivors, a cohesive standard practice for dealing with the survivors of trafficking has not yet been reached, although initial discussion regarding this matter took place in December 2000 at the Palermo Convention against Transnational Organized Crime.

¹¹⁶ Ward, Jeanne (2002). If not now, then when? Addressing Gender-based Violence in refugee, internally displaced, and post conflict settings. Women’s Commission for Refugee Women and Children.

2. Μετάφρασμα

3.Γ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

Ένας παράγοντας συνδεδεμένος με τους διασωθέντες της σωματεμπορίας είναι η ανάγκη τους για προστασία, αφού οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες που ευθύνονται όλο και περισσότερο για την εμπορία ανθρώπων συχνά απειλούν τη ζωή των γυναικών που βρίσκουν την ευκαιρία να δραπετεύσουν από την σεξουαλική εκμετάλλευση κατά την επιστροφή τους στην πατρίδα. Επιπλέον, η συνεργασία κυβέρνησης και/ή της αστυνομίας με πλούσιους σωματέμπορους σε χώρες καταγωγής και διέλευσης της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κοινοπραξίας Ανεξάρτητων Κρατών είναι διαδεδομένη και ενισχύει τον φόβο του επαναπατρισμού. Στα τέλη του 1990 σε μια ομιλία, ο ρώσος πρόεδρος Μπόρις Γιέλτσιν προειδοποίησε ότι το ρωσικό δικαστικό σύστημα είναι «ανυπεράσπιστο απέναντι στην πίεση που ασκούν οι εγκληματικές δομές, ιδιαίτερα όσα μέλη της Ρώσικης μαφίας είναι πρώην πράκτορες της Κα-Γκε-Μπε (KGB) με ισχυρές επαφές μέσα στην κυβέρνηση.⁹⁸ Στη νοτιοανατολική Ευρώπη εκτιμήσεις δείχνουν ότι το 70% των γυναικών που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας δεν μπορούν ή δεν σκοπεύουν να γυρίσουν πίσω λόγω φόβου δίωξης ή έλλειψης εμπιστοσύνης στις τοπικές αρχές να τους παρέχουν επαρκή προστασία.⁹⁹

Η διαφθορά των τοπικών αρχών και των συνοριοφυλάκων από πλούσια εγκληματικά κυκλώματα έχει τεράστιο αντίκτυπο στην προστασία των γυναικών που πέφτουν θύματα εμπορίας και επαναπατρισμού κατά την παράνομη διακίνηση. Αναφορές από γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας μιλούν για πλήθος αρχών που αγνοούν την ύπαρξη εκμετάλλευσης, οδηγούν τις εκπατρισμένες γυναίκες πίσω στους σωματέμπορους, χρησιμοποιούν τις σεξουαλικές υπηρεσίες των εμπλεκόμενων γυναικών και συμμετέχουν ακόμη και στην ίδια την σωματεμπορία. Επίσης, υπάρχουν πολλά στοιχεία συνωμοσιών μεταξύ αρχών σε φιλοξενούσες κυβερνήσεις, όπως το παράδειγμα ενός Έλληνα αξιωματούχου στη Μόσχα που συνελήφθη να πουλάει θεωρήσεις εισόδου (visas) σε σωματέμπορους.¹⁰⁰

⁹⁷ Swedish Ministry for Foreign Affairs (2001). Op. cit. p. 11.

⁹⁸ Caldwell, Galster and Steinzor (1997).

⁹⁹ UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p. 146.

¹⁰⁰ Caldwell, Galster and Steinzor (1997).

Ο Διεθνής Δείκτης Διαπιστούμενης Δωροδοκίας (Παράρτημα Δ) του 2001 δείχνει ότι οι περισσότερες χώρες προέλευσης της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων που συμπεριλαμβάνονται στην έρευνα έχουν υψηλό επίπεδο διαφθοράς αξιωματούχων, όπου η διαφθορά ορίζεται ως «...η κατάχρηση ανατεθειμένης εξουσίας για προσωπικό όφελος.»¹⁰¹

Αυτή η διαφθορά οδηγεί σε έναν ειλικρινή φόβο για κάποιες γυναίκες-θύματα παράνομης διακίνησης, που σχετίζεται με την ικανότητα ή την προθυμία που δείχνει το κράτος να φροντίσει για την προστασία τους κατά τον εκπατρισμό.

Σύμφωνα με μια έρευνα με τη συνυποστήριξη της UNICEF, καθώς οι κυβερνήσεις συνδέουν την παροχή προστασίας με την ενοχοποίηση των σωματεμπόρων και τον «εθελούσιο» επαναπατρισμό, αυτοί που αρνούνται να αφήσουν τη χώρα υποδοχής ή φοβούνται να καταδώσουν τους διακινητές τους δεν αναγνωρίζονται ως θύματα διακίνησης από την αστυνομία. Χωρίς αυτήν την αναγνώριση, δεν παραπέμπονται στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης ή σε άλλους οργανισμούς που εργάζονται για να αντεπεξέλθουν στις ανάγκες των γυναικών αυτών.¹⁰² Αυτό έχει οδηγήσει σε πολυάριθμες υποθέσεις διασωθέντων θυμάτων σωματεμπορίας που χαρακτηρίζονται ως παράνομοι μετανάστες και τους απελαύνουν μόνο και μόνο για να συναντηθούν στα σύνορα με τους θύτες τους, να πέσουν πάλι θύματα σωματεμπορίας και να διακινηθούν παράνομα με επιπρόσθετα χρέη.¹⁰³

«Το ότι διασώθηκα από την αστυνομία και γύρισα πίσω αμέσως δεν αλλάζει το γεγονός ότι είχα ένα χρέος να πληρώσω στους σωματέμπορους. Τους χρωστούσα για τα αρχικά έξοδα του ταξιδιού, και μετά προσέθεταν περισσότερα για διαμονή, διατροφή, ρούχα και φάρμακα. Όχι μόνο δεν μπόρεσα να κερδίσω χρήματα, όπως ήλπιζα για να στηρίξω την οικογένεια μου, αλλά η κατάστασή μου είναι χειρότερη γιατί τώρα έχω και το χρέος.»¹⁰⁴

Παρόλο που ένας αριθμός γυναικών διαφεύγουν από τους κύκλους της παράνομης διακίνησης ανθρώπων ζητώντας βοήθεια από πελάτες, μεγάλο ποσοστό έχει συλληφθεί σε έρευνες της αστυνομίας. Αυτό παρουσιάζεται συχνά ως απελευθέρωση των θυμάτων από τις κρατικές αρχές, όμως δεν ερμηνεύεται έτσι από πολλές γυναίκες που έχουν «διασωθεί».

¹⁰¹ Transparency International (2002). *Frequently asked questions about Corruption*. Berlin, Germany. April.

¹⁰² UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p. 142.

¹⁰³ UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p. 142.

¹⁰⁴ Pearson, Elaine (2001). Op. cit. From interview with trafficking survivor.

Πολλές γυναίκες δεν θεωρούν ότι είναι «θύματα» αλλά ότι έχουν κάνει λανθασμένες επιλογές ή κακές διασυνδέσεις και γι' αυτό δεν συνεργάζονται πλήρως με τις αρχές, τις οποίες έχουν μάθει να αποφεύγουν.¹⁰⁵ Αυτό οδηγεί σε παρεξήγηση της κατάστασης από το μέρος των αρχών και καταλήγει σε απελάσεις.

Οι λόγοι για τους οποίους οι διασωθέντες αρνούνται να επιστρέψουν είναι πολλοί, αλλά κυρίως είναι επειδή φοβούνται μην παρενοχληθούν ξανά. Αυτοί οι φόβοι πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη. Στην Ιταλία, μια χώρα για την οποία η προστασία των διασωθέντων της σωματεμπορίας είναι προτεραιότητα, 189 ξένα εκδιδόμενα άτομα σκοτώθηκαν το 1999.¹⁰⁶ Παρ' όλα αυτά, προγράμματα προστασίας μαρτύρων όταν είναι προσβάσιμα από γυναίκες που έχουν πέσει θύματα παράνομης διακίνησης, είναι ακατάλληλα καθώς βασίζονται στην αντίληψη ότι ο διασωθείς που χρειάζεται προστασία πρέπει να ενσωματωθεί σε νέο περιβάλλον.¹⁰⁷

Υπάρχει μικρό κίνητρο για τις γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας ώστε να συνεργαστούν με τους αστυνομικούς ερευνητές των σωματεμπόρων τους, καθώς και η κατάθεση συχνά αυξάνει τον κίνδυνο για αντίποινα κατά τον επαναπατρισμό. Καθώς οι περισσότερες χώρες προσφέρουν μικρή προστασία στους διασωθέντες και κανονίζουν αμέσως την επιστροφή τους στη χώρα καταγωγής, ακόμα και σε περιπτώσεις επικείμενης δίκης, τα πλεονεκτήματα για τις γυναίκες αυτές που ενοχοποιούν τους εκμεταλλευτές τους είναι μηδαμινά.

Ένας σύμβουλος μιας γερμανικής ομάδας που συμβουλεύει θύματα σωματεμπορίας να καταθέσουν στο δικαστήριο εξηγεί: «Ναι, φοβούνται... Ξέρουν ότι αυτό το δίκτυο υπάρχει ακόμα. Παίρνουν αυτή την πληροφορία από τον «προστάτη»: “Ακόμα και αν με προσεγγίσει η αστυνομία, για παράδειγμα, υπάρχει ο αδερφός μου και θα βρει την οικογένειά σου όταν γυρίσεις στην πατρίδα σου, αν με κατηγορήσεις”. Και φυσικά οι γυναίκες ξέρουν ότι ο «προστάτης» είναι από τη γειτονιά... Και ξέρουν ότι υπάρχει ακόμα το οικογενειακό δίκτυο».¹⁰⁸

105 Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.2.

106 IOM Country Report Italy (2001). Op. cit. p. 7.

107 Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.48

108 Caldwell, Galster and Steinzor (1997). Op. cit.

Οι περιπτώσεις αντίποινων είναι πολύ περισσότερες και σοβαρές στις χώρες καταγωγής παρά στις χώρες προορισμού, αφού οι βασικοί μηχανισμοί προστασίας συχνά εκλείπουν. Σε περιπτώσεις που η προστασία των διασωθέντων είναι χαμηλή, οι θύτες έχουν διαφθείρει τους αξιωματούχους και οι σωματέμποροι διατηρούν τα χρέη των διασωθέντων ή αν αυτοί καταθέσουν εναντίον τους, ο φόβος για σωματική βλάβη ή για περαιτέρω εκμετάλλευση είναι προφανής. Στην πραγματικότητα, στην Ανατολική Ευρώπη το 30-50% των διασωθέντων πέφτουν τελικά ξανά θύματα της παράνομης διακίνησης ανθρώπων λόγω του επαναπατρισμού.¹⁰⁹

Οι οικογένειες των θυμάτων αποτελούν επίσης μέσο αντίποινων στις χώρες προέλευσης. Συχνά στόχοι των κύκλων οργανωμένου εγκλήματος που αναζητούν αντίποινα ενάντια στις γυναίκες που επέλεξαν να τους κατηγορήσουν στις αρχές αποτελούν τα παιδιά που έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν σε άλλα μέλη της οικογένειας.

Τα αντίποινα προς τα μέλη των οικογενειών στις χώρες καταγωγής αποτελούνται γενικά από εκφοβισμό, απειλές, μίζες, βία και καταστροφή περιουσιακών στοιχείων από τους θύτες ή τους υποτιθέμενους αξιωματούχους. Η τοπική αστυνομία δείχνει ανεπαρκής να αντιμετωπίσει τα θέματα προστασίας που τους αφορούν και η διαφθορά είναι ένα ιδιαίτερο πρόβλημα... Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος προστασίας της οικογένειας από τα αντίποινα είναι να μετακομίσουν μέσα στην ίδια τους την πατρίδα ή να τους μεταφέρουν στη χώρα προορισμού.¹¹⁰

Σε μια έρευνα το 2002, ένας ευρωπαϊκός μη κυβερνητικός οργανισμός επιχείρησε να εντοπίσει θύματα σωματεμπορίας από 8 ευρωπαϊκές χώρες που είχαν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής σύμφωνα με κατηγορίες κατά των σωματεμπόρων τους. Οι απόπειρές τους, παρ' όλα αυτά, ήταν γενικά ανεπιτυχείς.

Η Διεθνής Οργάνωση κατά της Δουλείας δεν μπόρεσε να έρθει σε επαφή με πολλά άτομα που είχαν διακινηθεί παράνομα και κατάφεραν να επιστρέψουν πίσω αφού κατέθεσαν στο εξωτερικό, επειδή εξαφανίστηκαν, πιθανότατα, εξαιτίας του φόβου για την ασφάλειά τους. Στην Πολωνία, μια γυναίκα που κατήγγειλε τους σωματέμπορους της στη Γερμανία και απελάθηκε, στη συνέχεια τους κατήγγειλε και στην Πολωνία. Υπέφερε από απειλές, οι οποίες την ανάγκασαν να μετακομίσει τρεις φορές μέσα σε έναν χρόνο. Η υπόθεση κατά των σωματέμπωρων στην Πολωνία έκλεισε μετά από τέσσερις μήνες λόγω έλλειψης στοιχείων.¹¹¹

¹⁰⁹ UNICEF/UNOHCHR/OSCE-ODIHR (2002). Op. cit. p.144.

¹¹⁰ Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.48

¹¹¹ Pearson, Elaine (2002). Op. cit. p.46

Έντονες εκκλήσεις έχουν γίνει μέσα και έξω από την Ευρώπη και άλλες χώρες υποδοχής για επίσημη αναδιάρθρωση των στρατηγικών προστασίας για τη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα και κάποια κράτη, όπως η Ιταλία, λαμβάνουν υπόψη αυτές τις εκκλήσεις με ισχυρότερη νομοθεσία για να προστατεύσουν τους διασωθέντες από την παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά η εφαρμογή μιας τέτοιας προστασίας είναι προαιρετική και κατά ένα μεγάλο μέρος εξαρτάται από την κυβέρνηση και τους αξιωματούχους στο σημείο που γίνεται η πρώτη συνάντηση με τα ξένα εκδιδόμενα άτομα, καθώς οι γυναίκες που πέφτουν θύματα σπανίως είναι ενήμερες για το υπάρχον νομικό πλαίσιο που λειτουργεί για να τις βοηθά. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης δήλωσε το 2000 ότι, παρά τη νομοθεσία στην Ιταλία, στις περισσότερες περιπτώσεις η ιταλική αστυνομία συνέχιζε με άμεσες απελάσεις εκδιδόμενων ατόμων αλβανικής καταγωγής.¹¹² Όπως φάνηκε στο παρακάτω άρθρο του Associated Press (στις 15 Αυγούστου 2002), η στόχευση, η σύλληψη και η απέλαση εκατοντάδων ιερόδουλων από τα Βαλκάνια συνεχίζεται ακόμα και σήμερα.

Η ιταλική αστυνομία διεξήγε μια επιχείρηση- «σκούπα» στοχεύοντας ιερόδουλες στο δρόμο και παράνομους μετανάστες από το Τορίνο, στα βόρεια, μέχρι τη Νάπολη, στα νότια, με περισσότερα από 400 άτομα να ετοιμάζονται για άμεση απέλαση, όπως είπαν οι αρχές την Τετάρτη. Την πρώτη βδομάδα η επιχείρηση «Ελεύθεροι δρόμοι» ήταν μέρος του νέου σχεδίου για να πάρουν επιτακτικά μέτρα κατά της πορνείας στο δρόμο, να εντοπίσουν και να απελάσουν παράνομους μετανάστες, σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών την Τρίτη. «Αυτό αποτέλεσε ένα ισχυρό σημάδι ιδιαίτερα κατά του λυπηρού φαινομένου της δημόσιας πορνείας, που καθιστά τους δρόμους συχνά αδιάβατους» είπε το υπουργείο, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εθνική ασφάλεια. Η συντηρητική κυβέρνηση του προέδρου της κυβέρνησης Σίλβιο Μπερλουσκόνι εισήγαγε αυστηρά μέτρα για να περιορίσει την παράνομη μετανάστευση πρόσφατα, και δήλωσε ότι η διαδεδομένη πορνεία στους δρόμους -ένα εμπόριο αρκετά προσφερόμενο από παράνομους μετανάστες- είναι μάλιστα στις ιταλικές πόλεις. Η επιχείρηση έληξε σε 11 από τις 20 περιοχές της Ιταλίας την Τετάρτη και έπιασαν 449 παράνομους μετανάστες... Οι απελάσεις ξεκίνησαν την Τετάρτη, σύμφωνα με την αστυνομία, με πολλούς να αποστέλλονται πίσω στην Αλβανία και σε Βαλκανικές χώρες. Αυτή η επιχείρηση θα περιλαμβάνει και μια δεύτερη φάση που θα καλύψει τις 9 εναπομείνουσες χώρες της Ιταλίας και θα τελειώσει τέλη Αυγούστου, δήλωσε ο αρχηγός της αστυνομίας στο Κάλιαρι, Αντόνιο Πιτέα, μέσω τηλεφώνου στο νησί της Σαρδηνίας. Η παράνομη διακίνηση ανθρώπων για σωματεμπορία έχει βομβαρδίσει την Ευρώπη την τελευταία δεκαετία και η Ιταλία έχει τουλάχιστον 50.000 ιερόδουλες στους δρόμους, οι περισσότερες απ' τις οποίες είναι μετανάστριες, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις.¹¹³

112 IOM Rome (2000). *Measures to Prevent and Combat Trafficking in Women and Minors for Sexual Exploitation: Emergency Health and Information Campaign*. Final Report to the Italian Ministry of Foreign Affairs. Rome. p. 13.

113 Associated Press World News (2002). Mass Italian police operation snags hundreds of immigrant prostitutes. Rome. August 15, 2002. Provided by the Protection Project 2002.

4. ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΛΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η διεθνής κοινότητα πασχίζει να διευθετήσει τα θέματα της παράνομης διακίνησης μέσω των νομικών οργάνων, συμπεριλαμβανομένων πρόσφατα των δεσμεύσεων της Διάσκεψης Κορυφής της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση του διεθνούς εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος, του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, ιδίως Γυναικών και Παιδιών. Παρ' όλα αυτά οι κυβερνήσεις αναζητούν πολύ συχνά στρατηγικές που στοχεύουν τα νομικά και μεταναστευτικά προβλήματα της παράνομης διακίνησης, αλλά δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα κράτη υποδοχής.

4.Α.ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Οι διεθνείς συμβάσεις και συμφωνίες που σχετίζονται με την παράνομη διακίνηση ανθρώπων και άλλων σύγχρονων μορφών σκλαβιάς είναι πολυάριθμες και περιλαμβάνουν τα εξής:

- 1904 Διεθνής Συμφωνία για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός. (τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο του 1949)
- 1910 Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός. (τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο του 1949)
- 1921 Διεθνής Σύμβαση "περί καταστολής της σωματεμπορίας γυναικών και παιδών (τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο του 1947)
- 1926 Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών κατά της Δουλείας
- 1930 Σύμβαση της ΔΟΕ για την Καταναγκαστική Εργασία (αρ. 29)
- 1933 Διεθνής Σύμβαση "περί καταστολής της σωματεμπορίας των ενηλίκων γυναικών" (τροποποιήθηκε με το πρωτόκολλο του 1949)
- 1947 Πρωτόκολλο προς τροποποίηση της Διεθνούς Σύμβασης "περί καταστολής της σωματεμπορίας γυναικών και παιδών", που συνάπτηκε στη Γενεύη στις 30 Σεπτεμβρίου 1921 και της Διεθνούς Σύμβασης "περί καταστολής της σωματεμπορίας των ενηλίκων γυναικών», που συνάπτηκε στη Γενεύη στις 11 Οκτωβρίου 1933

- 1948 Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- 1949 Πρωτόκολλο προς τροποποίηση της Διεθνούς Συμφωνίας για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός, που υπογράφηκε στο Παρίσι στις 18 Μαΐου 1904, και της Διεθνούς Σύμβασης για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός.
- 1949 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Διακίνησης Ανθρώπων και της Εκμετάλλευσης της Πορνείας Άλλων
- 1953 Πρωτόκολλο προς τροποποίηση της Συνθήκης της Δουλείας του 1927
- 1956 Συμπληρωματική Σύμβαση του ΟΗΕ για την κατάργηση της Δουλείας, του Δουλεμπορίου, και Θεσμών και Πρακτικών που Προσιδιάζουν σε Δουλεία
- 1957 Συμπληρωματική Σύμβαση του ΟΗΕ για την κατάργηση της Δουλείας, του Δουλεμπορίου, και Θεσμών και Πρακτικών που Προσιδιάζουν σε Δουλεία
- 1966 Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα
- 1966 Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα
- 1973 Σύμβαση της ΔΟΕ για την ελάχιστη ηλικία απασχόλησης (αρ. 138)
- 1975 Σύμβαση της ΔΟΕ 143 (Σύμβαση της ΔΟΕ για τη μετανάστευση υπό καταχρηστικούς όρους και για την προώθηση ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης των διακινουμένων εργαζομένων)
- 1979 Σύμβαση του ΟΗΕ για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών
- 1989 Διεθνής Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού
- 1990 Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων Όλων των Διακινούμενων Εργαζομένων και των Μελών των Οικογενειών τους
- 1993 Διακήρυξη της Βιέννης και το Πρόγραμμα Δράσης
- 1995 4η Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τις γυναίκες στο Πεκίνο και η Πλατφόρμα Δράσης
- 1996 η Διακήρυξη και το Πρόγραμμα Δράσης της Στοκχόλμης, που εγκρίθηκαν κατά το 1ο Παγκόσμιο Συνέδριο για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης των Παιδιών για Εμπορικούς Σκοπούς

- 1996 Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Επιτροπής για τη σωματεμπορία γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, COM(96)567final. Νοέμβριος 20.
- 1998 Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με περαιτέρω ενέργειες στην καταπολέμηση της σωματεμπορίας γυναικών, COM(98)726 final. Σεπτ.12
- 1999 Σύμβαση της ΔΟΕ περί της απαγόρευσης των χειρίστων μορφών παιδικής εργασίας. (Αρ. 182)
- 1999 Προτεινόμενο Σχέδιο δράσης του ΟΑΣΕ / ODIHR για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων
- 1999 Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Τάμπερε
- 1999 Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών
- 2000 Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την πώληση παιδιών, την παιδική πορνεία και την παιδική πορνογραφία
- 2000 Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών - δυο προτάσεις αποφάσεων -πλαισίων, COM (2000)854
- 2000 Σύμβαση της ΔΟΕ αρ. 182 περί της απαγόρευσης των χειρίστων μορφών παιδικής εργασίας και της άμεσης δράσης για την εξάλειψή τους
- Απόφαση Νο 1 Ενίσχυση προσπάθειας του ΟΑΣΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, MC(8)Journal No. 2, Agenda No. 10
- 2000 Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Εμπορίας Ανθρώπων, ειδικά Γυναικών και Παιδιών, το οποίο συμπληρώνει τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του

διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος

- 2000 Πρωτόκολλο κατά της λαθραίας διακίνησης μεταναστών από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, που συμπληρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος
- 2001 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος

Η Ευρώπη τα τελευταία χρόνια έχει δει αύξηση του αριθμού των ανθρώπων που έχουν άσχημη γνώμη για τους μετανάστες από χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ. Το γεγονός έχει έρθει στο προσκήνιο στη Βρετανία, Γερμανία, Αυστρία, Ισπανία Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα και Ολλανδία. Ο δισταγμός αποδοχής μεταναστών και προσφύγων παρατηρείται τη στιγμή που η Ευρώπη γερνά γρήγορα. Ο γηρασμός του πληθυσμού της Ευρώπης μπορεί προφανώς να επηρεάσει την Ευρωπαϊκή οικονομία καθώς ο λιγοστός εργαζόμενος πληθυσμός παλεύει να καλύψει τις ανάγκες του μεγαλύτερου συνταξιοδοτημένου πληθυσμού.

«Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι ο εργαζόμενος πληθυσμός της ΕΕ θα αρχίσει να 'πέφτει' τα επόμενα 10 χρόνια και να μειώνεται στα 223.000.000 άτομα το 2025 από τα 225.000.000 του 1995. Κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, ο αριθμός των ατόμων των 65-άνω θα συνεχίσει να αυξάνεται ώστε να φτάσει το 22% του πληθυσμού μέχρι το 2025 από το 15% που ήταν το 1995. Τα προβλήματα της γήρανσης του πληθυσμού, σε συνδυασμό με την έλλειψη εργοδοτών να πληρώνουν τις συντάξεις των συνταξιούχων, έχει οδηγήσει τους ηγέτες της ΕΕ να σκέφτονται ελαστικότερους κανόνες μετανάστευσης.»¹¹⁴

Τα αισθήματα κατά των ξένων έχουν μεγαλώσει στην Ευρώπη από τις επιθέσεις στις ΗΠΑ τον Σεπτέμβριο του 2001, καθώς οι κυβερνήσεις της Ευρώπης έχουν δικαιολογήσει τα αντι-μεταναστευτικά και περί ασύλου μέτρα με την ανάγκη προστασίας του κράτους από την τρομοκρατία. Αυτά τα μέτρα έχουν επηρεάσει έντονα την αντιμετώπιση των μεταναστών και των αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη.¹¹⁵

¹¹⁴ Hargreaves, Deborah (2001). Europe reinvented: common immigration policy – survey. Financial Times. Brussels, Jan 26.

Γι' αυτό δεν αποτελεί έκπληξη ότι μια έντονη προσήλωση πέφτει πάνω στους μετανάστες που εισέρχονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση με παράνομα μέσα. Η Ιταλία, όπως και άλλες μεσογειακές χώρες πρώτης εισόδου, έχει δεχθεί εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις για να διευθετήσει το θέμα της παράνομης μετανάστευσης. Καθώς η Ιταλία είναι συχνά χώρα-πέρασμα παράνομων μεταναστών, τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ θα ήθελαν να βοηθήσουν την Ιταλία να «βάλει φρένο» στους Κούρδους, τους Αλβανούς, τους Μπαγκλαντεσιανούς και άλλους μετανάστες χωρίς χαρτιά.

Η καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της παράνομης διακίνησης ανθρώπων έχει συγκεντρώσει σημαντικό ενδιαφέρον στην Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία δεκαετία. Αυτή η προσοχή έχει εκτιμηθεί από υπερασπιστές των δικαιωμάτων των γυναικών που πέφτουν θύματα παράνομης διακίνησης ανθρώπων. Παρ' όλα αυτά, πολλές από τις ανακηρύξεις, τις συμβάσεις και τις συνθήκες που έγιναν από το 1990 επικεντρώνονται στις ανάγκες των κυβερνήσεων και των ψηφοφόρων τους στο διαρκώς πιο κρίσιμο πρόβλημα της μετανάστευσης. Παρόλο που η ανάγκη για καταπολέμηση των εγκληματικών κύκλων είναι ευρέως αναγνωρισμένη με ισχυρή, ενεργή νομοθεσία ώστε να καταπολεμηθεί η μετανάστευση, ισοδύναμα εκλείπει ισχυρή νομοθεσία που να καλύπτει τις ανάγκες αυτών που πέφτουν θύματα λαθρεμπορίου ή σωματεμπορίας. Επιπλέον, για να είναι βιώσιμες οι κοινωνικές λύσεις, οι κυβερνήσεις πρέπει επίσης να επικεντρώσουν την προσοχή τους σε αλλαγή των κοινωνικών συμπεριφορών.

«Επειδή η διευθέτηση των ανισοτήτων ανάμεσα στα φύλα, που συμβάλλουν στην έμφυλη βία είναι θεμελιώδης για τη διευθέτηση της διαιώνισής της, κάθε προγραμματισμός απαιτεί μεγάλης διάρκειας δέσμευση για την αύξηση της ευαισθητοποίησης και της υποστήριξης, όπως επίσης και της αναγνώρισης ότι η διευθέτηση της έμφυλης βίας περιλαμβάνει την παραχώρηση εξουσίας σε γυναίκες και κορίτσια. Σ' αυτό το σημείο του προγραμματισμού της έμφυλης βίας πρέπει να ενσωματωθούν διάφοροι τομείς, όπως επίσης στην ένταξη της ισότητας του φύλου. Παρ' όλα αυτά είναι πιο συχνό το φαινόμενο των διεθνών ιδρυμάτων και οργανισμών, ακόμη και αν θεωρητικά υποστηρίζουν τη χειραφέτηση των γυναικών ως στόχο του προγραμματισμού, να μην αμφισβητούν τις δομές που ενισχύουν την κατωτερότητα των γυναικών.»¹¹⁶

115 Human Rights Watch (2002). Refugees , Asylum Seekers , Migrants and Intern ally Displaced Persons : The Year in Profile

116 Ward, Jeanne (2002). If not now, then when? Addressing Gender-based Violence in refugee, in tern ally displaced, and post conflict settings. Women's Commission for Refugee Women and Children

Ενώ σε μερικά κράτη έχουν διευθετήσει την έλλειψη κοινής νομοθεσίας της ΕΕ για τις ανάγκες προστασίας των διασωθέντων της σωματεμπορίας, δεν υπάρχει ακόμα μια εναρμονισμένη πάγια πρακτική για την αντιμετώπιση των διασωθέντων, παρ' όλες τις εσωτερικές συζητήσεις σχετικά μ' αυτό το θέμα που έλαβαν χώρα τον Δεκέμβριο του 2000 για τη Σύμβαση του Παλέρμο κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος.

4. Κειμενική Ανάλυση

Το επικοινωνιακό πλαίσιο για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας αφορά τη μετάφραση ειδικού κειμένου με γλώσσα-πηγή την αγγλική και γλώσσα-στόχο την ελληνική. Το θέμα του κειμένου-πηγή είναι η παράνομη διακίνηση ανθρώπων. Το κείμενο αυτό διαθέτει αρκετή ειδική νομική ορολογία, εμπεριέχει ονομασίες διάφορων οργανισμών και υπηρεσιών, αλλά και συμβάσεων. Αρχικά ο τύπος του κειμένου αποτελεί βασικό παράγοντα για την επιλογή της μεταφραστικής διαδικασίας. Ο τύπος αφορά τη μεταφραστική διαδικασία και τις προτεραιότητες που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη μετάφραση.¹ Ένα κείμενο ανήκει σε ένα συγκεκριμένο είδος λόγω του ύφους του, το οποίο είναι οι συνδυασμοί γλωσσικών χαρακτηριστικών με επαναλαμβανόμενα περιστασιακά χαρακτηριστικά. (Gregory and Carroll 1978:4) Το είδος του κειμένου είναι η κατηγορία στην οποία κατατάσσουμε ένα κείμενο κατά την ανάγνωση από φυσικούς ομιλητές μιας γλώσσας.² Αυτό αφορά τα γλωσσικά χαρακτηριστικά που λαμβάνονται υπόψη κατά τη μεταφραστική διαδικασία.³ Σύμφωνα με την Trosborg, οι παράγοντες που καθορίζουν το είδος του κειμένου είναι ο επικοινωνιακός σκοπός, το περιεχόμενο, η μορφή, το μέσο, κλπ. Σημαντικός παράγοντας, λοιπόν, είναι ο επικοινωνιακός σκοπός. Από κείμενο σε κείμενο ο σκοπός αλλάζει.⁴ Κατά τους Reiss και Vermeer, μια απλή πράξη στοχεύει σε ένα αποτέλεσμα. Αντίστοιχα η μεταφραστική πράξη έχει και αυτή έναν σκοπό, όμως πιο πολύπλοκο. Στη μεταφραστική πράξη περιλαμβάνεται μια ήδη υπάρχουσα πράξη, το κείμενο-πηγή. Στην πολύπλοκη πράξη αυτή το ερώτημα τίθεται στο αν, πως και κατά πόσο συνεχίζεται η

¹ Reiss, K. (2000) *Translation Criticism: The Potentials and Limitations*, trans. Erroll F. Rhodes. Manchester: St Jerome.

² Trosborg, A. (ed.) *Text Typology and Translation*. Amsterdam: John Benjamins.

³ Reiss, K. (2000) *Translation Criticism: The Potentials and Limitations*, trans. Erroll F. Rhodes. Manchester: St Jerome.

⁴ Trosborg, A. (ed.) *Text Typology and Translation*. Amsterdam: John Benjamins.

προϋπάρχουσα πράξη. Άρα ο σκοπός της μετάφρασης εξαρτάται από την πρόθεση του πομπού για το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει μέσω του μεταφράσματος.⁵ Το συγκεκριμένο κείμενο είναι ειδικό, πληροφοριακό και περιγραφικό και είναι απαραίτητη η διατήρηση του περιεχομένου και της έκφρασης εφόσον ο σκοπός του μεταφράσματος είναι ο ίδιος με τον σκοπό του πρωτοτύπου. Το πρωτότυπο έχει ως σκοπό να πληροφορήσει τον αναγνώστη, να του παρουσιάσει την πραγματικότητα που βιώνουν θύματα της σωματεμπορίας και να τον ενημερώσει για τις κινήσεις που έχουν ήδη γίνει για την προστασία των θυμάτων και για την εξάλειψη της μάστιγας αυτής. Στον συγκεκριμένο τύπο κειμένου που ανήκει το απόσπασμα το ύφος είναι αυστηρό, άμεσο και περιλαμβάνει λογικά επιχειρήματα. Ο λόγος είναι αντικειμενικός και κοφτός χωρίς να πλατειάζει και να κουράζει τον αναγνώστη και έτσι διατηρεί την εγκυρότητα του και την πραγματικότητα που περιγράφει. Στο αγγλικό κείμενο βλέπουμε την εκτεταμένη χρήση παθητικής φωνής που δείχνει την αντικειμενικότητα, όπως οι εκφράσεις «has not been appreciated», «have justified», «have led». Στην ελληνική, επίσης, η παθητική δείχνει αντικειμενικότητα γι' αυτό και διατηρείται. Επιπλέον η χρήση ουσιαστικών είναι δείγμα αντικειμενικότητας στην ελληνική και γι' αυτό πολλές αγγλικές ρηματικές φράσεις αποδόθηκαν στα ελληνικά με ουσιαστικά.

Το συγκεκριμένο απόσπασμα ξεκινά αρχικά με την ανάγκη για προστασία που υπάρχει ανά τον κόσμο και τις προσπάθειες που έχουν γίνει για να επιτευχθεί και συνεχίζει με τα αποτελέσματα των προσπαθειών αυτών, καθώς πολλές φορές δεν βρίσκουν αντίκρισμα, από τη μία λόγω έλλειψης οργάνωσης των αρχών και από την άλλη λόγω των μεγάλων διαστάσεων που έχει πάρει η σωματεμπορία, ιδιαιτέρως τις τελευταίες δεκαετίες. Στη συνέχεια παραθέτει με χρονολογική σειρά τις συμβάσεις που έγιναν κατά καιρούς και το αποτέλεσμα που αυτές είχαν. Η ενότητα τελειώνει με το συμπέρασμα ότι δεν είναι αρκετά όσα έχουν γίνει και θα πρέπει να ληφθούν και άλλα επιπρόσθετα μέτρα.

Το απόσπασμα, λοιπόν, απευθύνεται σε ειδικούς που ερευνούν το θέμα αυτό αλλά και στο ευρύ κοινό εφόσον το λεξιλόγιο είναι απλό και μπορεί να γίνει κατανοητό από τον μέσο αναγνώστη. Το κείμενο έχει γραφτεί από φυσικό ομιλητή της αγγλικής και τα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη μεταφραστική διαδικασία δεν ήταν ιδιαιτέρως δύσκολα προς επίλυση. Συγκεκριμένα, τα προβλήματα που αντιμετώπισα ήταν η απόδοση της ορολογίας του πρωτοτύπου, των όρων με πολλαπλές αποδόσεις, των ακρωνυμίων και συντομογραφιών που υπήρχαν, η έλλειψη

⁵ Reiss, K, Vermeer, H. J. (2014) *Towards a General Theory of Translational Action*. London: Routledge.

ισοδυναμίας πάνω από το επίπεδο της λέξης και συγκεκριμένα οι συμφράσεις και η διατήρηση του περιεχομένου αλλά όχι της μορφής και τέλος η παράφραση. Παρακάτω παρουσιάζονται τα προβλήματα αναλυτικά, εξηγούνται και παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα για την καλύτερη κατανόησή τους.

5. Επί μέρους σχόλια

5.1 Ορολογία

Ένα συχνό φαινόμενο που συναντάμε στη μετάφραση είναι η ύπαρξη συγκεκριμένης ορολογίας στο κείμενο-πηγή, το οποίο ανήκει σε ένα συγκεκριμένο είδος κειμένου (π.χ. νομικά, οικονομικά κείμενα) και κατά τη μεταφραστική διαδικασία πρέπει να μεταφερθεί στη γλώσσα-στόχο. Αρχικά η ορολογία αποτελεί το μέσο που συνδέει τη γλώσσα με τον πραγματικό κόσμο και αναπαριστά «αντικείμενά» του. Οι ειδικοί χρησιμοποιούν όρους για να εκφράσουν το αντικείμενό τους, να ανταλλάξουν απόψεις και να οργανώσουν την δομή των κανόνων τους.⁶ Στη μετάφραση απαραίτητη είναι η καλή γνώση της γλώσσας-στόχο καθώς και του γνωστικού αντικειμένου που πραγματεύεται το κείμενο, ώστε να επιτευχθεί η σωστή μεταφορά των όρων και να βρεθούν οι αντίστοιχοι, ευρέως αποδεκτοί όροι στην εκάστοτε γλώσσα.³ Για την αναζήτηση αυτής της αντιστοιχίας υπάρχουν διάφορα χαρακτηριστικά που βοηθούν τον μεταφραστή να εντοπίσει τον κατάλληλο ισοδύναμο όρο. Ένα χαρακτηριστικό αποτελεί η εξέταση του κειμενικού περιβάλλοντος και η επικοινωνιακή του λειτουργία, δηλαδή για παράδειγμα ο σκοπός του αποστολέα του μηνύματος και το είδος του κειμένου. Άλλο κριτήριο για τη σωστή επιλογή είναι η ανταπόκριση που θα βρει στην πράξη, δηλαδή κατά πόσο ο ορισμός του όρου είναι ακριβής και λειτουργεί σωστά στις συνθήκες της ειδικής επικοινωνίας του κλάδου που βρίσκεται το προς μετάφραση κείμενο.⁷

Το συγκεκριμένο προς μετάφραση κείμενο ανήκει στον κλάδο της νομικής και έχει ως στόχο να πληροφορήσει τον αναγνώστη, όπως αναφέρεται και στην κειμενική ανάλυση. Γι' αυτό τον λόγο έχει πολλούς όρους, απλούς και σύνθετους. Απλοί όροι είναι, παραδείγματος χάριν, οι λέξεις «trafficking», «sex workers», «witness protection programs» που στην ελληνική μεταφράζονται

⁶ Baker, M. (1992) *In Other Words*. London: Routledge.

⁷ Κελάνδριας, Π. (2007) *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων*. Αθήνα: Διάυλος.

στο πλαίσιο νομικών κειμένων με συγκεκριμένο τρόπο ως «σωματεμπορία», «εκδιδόμενα άτομα», «πρόγραμμα προστασίας μαρτύρων» αντίστοιχα. Ο όρος «trafficking» παρόλο που είναι διεθνής και κατανοητός, στα ελληνικά αποδίδεται και ως «σωματεμπορία» και περιφραστικά ως «παράνομη διακίνηση ανθρώπων» και προτίμησα τους ελληνικούς όρους καθώς το μετάφρασμα απευθύνεται σε ειδικούς και το ύφος του κειμένου είναι πιο αυστηρό σε σχέση, για παράδειγμα, με ένα δημοσιογραφικό άρθρο. Για την απόδοσή τους απαραίτητη ήταν η αναζήτηση σε βάσεις ορολογίας με αποδόσεις που έχουν καθιερωθεί από νομικά όργανα, καθώς και ειδικά λεξικά νομικού περιεχομένου. Πιο πολύπλοκη ορολογία αποτελούν οι συμβάσεις που έγιναν για την σωματεμπορία. Κάποιες απ' αυτές ήταν «1904 International Agreement for the Suppression of White Slave Traffic», «1948 Universal Declaration of Human Rights» κ.α., των οποίων η κατοχυρωμένη μετάφραση είναι «1940 Διεθνής Συμφωνία για την Καταστολή της Εμπορίας Λευκής Σαρκός», «Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου». Πλήθος των συμβάσεων υπήρχε στις βάσεις ορολογίας αλλά και σε βάσεις με σώματα κειμένων, προερχόμενων κυρίως από την ΕΕ ώστε να πιστοποιηθεί η χρήση τους.

5.1.1 Όροι με πολλαπλές αποδόσεις

Στο κομμάτι της ορολογίας αντιμετώπισα το πρόβλημα της ύπαρξης ενός όρου με πολλαπλές αποδόσεις. Λόγω απουσίας ισοδύναμου όρου στη γλώσσα-στόχο δεν υπάρχει σαφήνεια και διαφάνεια στη μετάφρασή του.⁸ Δίνοντας ξανά το παράδειγμα του όρου «trafficking» που συναντάμε πολλές φορές στο κείμενο-πηγή, παρατηρούμε ότι υπάρχουν δύο αποδόσεις, οι οποίες είναι «παράνομη διακίνηση ανθρώπων» και «σωματεμπορία». Παρόλο που οι αποδόσεις αυτές έχουν διαφορές μεταξύ τους, καθώς ο όρος «σωματεμπορία» αναφέρεται σε μόνο ένα είδος διακίνησης ανθρώπων, είναι αποδεκτός, εφόσον ο επικοινωνιακός σκοπός και το είδος του κειμένου είναι τέτοιο που μας επιτρέπει τη χρήση του. Η χρήση πολλαπλών αποδόσεων οφείλεται κυρίως στον συνωνυμιακό πλούτο μιας γλώσσας λόγω των διαχρονικά πολλών και ποικίλων γλωσσικών επιρροών αλλά και της ταυτόχρονης ενασχόλησης δύο ή περισσότερων ειδικών με το ίδιο αντικείμενο, η οποία έχει συχνά ως αποτέλεσμα τη διαφορετική ονομασία του ίδιου αντικειμένου. Όταν, λοιπόν, ένας όρος στη γλώσσα αφετηρίας αποδίδεται με δύο ή περισσότερες αποδόσεις στη γλώσσα αφίξεως ο μεταφραστής καλείται να επιλέξει έναν από τους δύο ή περισσότερους όρους, με την προϋπόθεση ότι οι όροι δύνανται να χαρακτηριστούν συνώνυμοι

⁸ Κελάνδριας, Π. (2007) Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων. Αθήνα: Διάλογος.

στο συγκεκριμένο κειμενικό περιβάλλον. Για τη σωστή χρήση μιας απόδοσης κριτήριο αποτελεί η ανταπόκριση που βρίσκει στη πράξη, κατά πόσο, δηλαδή, ο ορισμός του όρου είναι ακριβής και λειτουργεί σωστά στις συνθήκες της ειδικής επικοινωνίας του συγκεκριμένου κλάδου.⁹

5.1.2 Ακρωνύμια

Στην κατηγορία αυτή το κείμενο δεν περιείχε πλήθος ακρωνύμιων καθώς τα ακρωνύμια είναι οι βραχυγραφίες, οι οποίες φωνολογικά αντιμετωπίζονται ως ολοκληρωμένη λέξη σε αντίθεση με τις συντομογραφίες που διαβάζει κανείς το κάθε γράμμα ξεχωριστά. Τα ακρωνύμια σχηματίζονται είτε από τα αρχικά των λέξεων είτε από συνδυασμό των αρχικών γραμμάτων και συλλαβών. Στο απόσπασμα το μοναδικό ακρωνύμιο που συναντάται είναι η «UNICEF», η οποία προφέρεται <ΓΙΟΥΝΙΣΕΦ> και προκύπτει από τα αρχικά των λέξεων «United Nations International Children's Emergency Fund». Συντομογραφίες αποτελούν τα εξής: «IOM», «CEE», «CIS», «KGB», «UN», που βρίσκονται στο κείμενο καθώς δεν διαβάζονται ως μια ολοκληρωμένη λέξη αλλά μεμονωμένα το κάθε γράμμα. Η απόδοσή τους διαφέρει ανάλογα με τη χρήση της κάθε συντομογραφίας εφόσον δεν είναι ευρέως γνωστές με τη μορφή συντομογραφίας αλλά χρησιμοποιούνται αναλυτικά στην ελληνική. Οι συντομογραφημένες λέξεις δημιουργήθηκαν κυρίως για γλωσσική οικονομία, τόσο στη χρήση της κοινής όσο και της ειδικής γλώσσας ή, σύμφωνα με τον Zipf (1965:30), η «εξοικονόμηση χρόνου και προσπάθειας». Οι συντομογραφημένες λέξεις είναι, επίσης, αποτέλεσμα της τάσης για δημιουργικότητα, όπως συμβαίνει με τα ακρωνύμια που επιλέγονται για τις ονομασίες εταιρειών, και της ανάγκης γλωσσικής περιγραφής μιας ιδέας ή ανακάλυψης με τρόπο που να πληροί τα κριτήρια της ανακλησιμότητας, της ακρίβειας και της σαφήνειας των δηλουμένων τους, της επίτευξη των οποίων δυσχεραίνει η συσσώρευση μακροσκελών εκφράσεων και όρων. Η ειδική γλώσσα τείνει όλο και περισσότερο στη δημιουργία και καθιέρωση των συντομογραφημένων όρων, επιδιώκοντας επικοινωνιακή μονοσημία, δηλαδή μία μόνο σημασία κάθε όρου σε μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή κατάσταση, τάση που ενισχύεται απ' την κυριαρχία της αγγλικής στον επιστημονικό χώρο.¹⁰

⁹ Κελάνδριας, Π. (2007) Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων. Αθήνα: Διάυλος.

¹⁰ Κελάνδριας, Π. (2007) Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων. Αθήνα: Διάυλος.

5.2 Έλλειψη ισοδυναμίας πάνω από το επίπεδο της λέξης

Σε κάθε γλώσσα, οι λέξεις συνδυάζονται μεταξύ τους ώστε να δημιουργούν δομές. Ο συνδυασμός αυτός των λέξεων όμως δεν γίνεται τυχαία διότι πρέπει να συνδυάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να συνθέτουν ένα νόημα. Περιορισμοί που υπάρχουν στη γλώσσα ορίζουν τη σύνθεση νοήματος. Οι περιορισμοί αυτοί συνήθως είναι γραμμένοι σε μορφή κανόνων, οι οποίοι κυρίως αφορούν μεμονωμένες λέξεις. Όμως πάνω από το επίπεδο της λέξης παρατηρούμε επαναλαμβανόμενα μοτίβα παρά κανόνες, δηλαδή την πιθανότητα να συνυπάρχουν συγκεκριμένες λέξεις μαζί και τη φυσικότητα με την οποία συνδέονται και βγάζουν νόημα. Στη μετάφραση, λοιπόν, συνήθως η δυσκολία εντοπίζεται στην απόδοση των μοτίβων αυτών, κυρίως εφόσον αλλάζει η δομή των γλωσσών και οι συνδυασμοί των λέξεων.¹¹ Για τον λόγο ακριβώς ότι οι γλώσσες διαφέρουν ως προς τον τρόπο σύλληψης και διαμερισμού της πραγματικότητας δημιουργείται πρόβλημα για τον μεταφραστή. Στην έλλειψη ισοδυναμίας πάνω από το επίπεδο της λέξης ο μεταφραστής καλείται να επιλέξει αν θα χρησιμοποιήσει την κατά λέξη μετάφραση ή την ελεύθερη μετάφραση ώστε να βρει τα κατάλληλα ισοδύναμα που θα διατηρήσουν την όποια επικοινωνιακή αξία.¹² Για παράδειγμα στην έκφραση του κειμένου «sex workers» δεν υπάρχει κάποια ισοδύναμη έκφραση που να αποδίδει το νόημα της αγγλικής αυτής φράσης. Γι' αυτό τον λόγο επιλέγουμε μια περιφραστική έκφραση που να δίνει αυτό το νόημα, η οποία είναι «εκδιδόμενα άτομα». Άλλο ένα παράδειγμα είναι η συνύπαρξη των λέξεων «trafficked women» της οποίας η καλύτερη απόδοση νοήματος είναι η έκφραση «γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας». Τέλος τα προβλήματα της απόδοσης των λεξικών μοτίβων μπορούν να χωριστούν σε 2 κατηγορίες: στις συμφράσεις και στις ιδιωματικές εκφράσεις. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα βρίσκουμε δυσκολία μόνο στις συμφράσεις καθώς το περιεχόμενο του κειμένου δεν περιείχε ιδιωματικές εκφράσεις. Οι ιδιωτισμοί είναι σταθερές ενώσεις λέξεων για τις οποίες δεν ισχύουν οι μορφοσυντακτικοί, συνταγματικοί και σημασιολογικοί κανόνες των ελεύθερων ενώσεων λέξεων. Πρόκειται για «(...) κάθε ομάδα μορφημάτων ή λέξεων, η σημασία της οποίας δεν μπορεί να εξαχθεί από τις σημασίες των επιμέρους μερών του» (Healey 1968:71). Αποτελούν αναμφίβολα χαρακτηριστικό στοιχείο κάθε ειδικής γλώσσας και δημιουργούνται για πολλούς λόγους, όπως η κάλυψη των προσθετικών αναγκών της γλώσσας, η λεξική διατύπωση νέων ιδεών και πραγματικοτήτων κ.α. με διαδικασίες όπως, μεταξύ άλλων, ο εκμεταφορισμός. Τα στοιχεία

¹¹ Baker, M. (1992) *In Other Words*. London: Routledge.

¹² Κεντρωτής, Γ. (1996) *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*. Αθήνα: Διάλογος.

που χαρακτηρίζουν τον ιδιοματισμό είναι η συντακτική και σημασιολογική σταθερότητα, η ιδιωτική ιδιότητα, η λεξικοποίηση και αναπαραγωγή και η συνηθισμένη, σταθερή χρήση του. Τα στοιχεία αυτά μπορεί να μην εντοπίζονται πάντα μαζί, αλλά ένας ικανός αριθμός αυτών συμβάλλει στη δημιουργία των συστατικών στοιχείων ενός ιδιοτισμού.¹³

5.2.1 Συμφράσεις

Οι συμφράσεις αποτελούν συχνό φαινόμενο στις γλώσσες του κόσμου, καθώς είναι η τάση συγκεκριμένων λέξεων να συνυπάρχουν σε μια γλώσσα. Η συνύπαρξη των λέξεων για την δημιουργία συμφράσεων δεν έχει να κάνει με την νοηματική σχέση των λέξεων καθώς αυτό δεν θα ήταν δόκιμο σύμφωνα με τη δομή και τη χρήση μιας γλώσσας. Δηλαδή δυο συνώνυμες λέξεις δεν θα μπορούσαν να συνυπάρξουν με την ίδια λέξη πάντοτε ώστε να δημιουργήσουν μια σύμφραση. Τα μοτίβα των συμφράσεων μπορεί να περιλαμβάνουν εντελώς διαφορετικούς τρόπους απεικόνισης ενός γεγονότος ανά γλώσσα. Αυτό αντανakλά τη διαφορετικότητα στον τρόπο έκφρασης κάθε γλώσσας. Σύμφωνα με τον Sinclair, υπάρχουν πολλοί τρόποι για να πει κανείς κάτι, πολλές επιλογές μέσα στη γλώσσα που έχουν ελάχιστη ή καμία σχέση με τον έξω κόσμο (1987a: 320). Αυτό εξηγεί γιατί οι συμφράσεις αντανakλούν τον πολιτισμό μιας γλώσσας.¹⁴ Για παράδειγμα, στο κείμενο υπάρχει η σύμφραση στην αγγλική «local authorities» και αποδόθηκε ως «τοπικές αρχές» γιατί οι χρήστες της ελληνικής είναι δόκιμο να πουν «τοπικές αρχές» παρά «ντόπιες αρχές» παρόλο που οι λέξεις «τοπικός» και «ντόπιος» είναι συνώνυμες. Άλλο ένα παράδειγμα συμφράσεων που βρέθηκαν στο κείμενο είναι στη γλώσσα-πηγή η σύμφραση «organized criminal rings» μεταφράστηκε ως «κύκλοι οργανωμένου εγκλήματος». Η αντικατάσταση της λέξης «κύκλος» με τη λέξη «δακτύλιος» για παράδειγμα, δεν θα ήταν αποδεκτή από τον Έλληνα αναγνώστη παρόλο που δύο αυτές λέξεις είναι συνώνυμες. Επιπλέον, δύο λέξεις μπορούν να αποτελούν σύμφραση σε σχεδόν κάθε μορφή που επιτρέπει η γραμματική και συντακτική δομή μιας γλώσσας. Παραδείγματος χάριν, η σύμφραση στην αγγλική «...streets impassable» αποτελεί σύμφραση στα ελληνικά είτε αν αποδοθεί με τη μορφή «...τους δρόμους αδιάβατους» είτε με τη μορφή «...αδιάβατους δρόμους». Άλλο ένα παράδειγμα είναι η φράση «focus their attention..», η οποία αποτελεί σύμφραση είτε ως «εστιάζουν την προσοχή» είτε ως

¹³ Κελάνδριας, Π. (2007) *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων*. Αθήνα: Διάλογος.

¹⁴ Baker, M. (1992) *In Other Words*. London: Routledge.

«έχοντας εστιάσει την προσοχή» αρκεί να μην υπερβαίνει η μορφή τους κανόνες μιας γλώσσας. Παρ' όλα αυτά, ενώ στα αγγλικά βρίσκουμε για παράδειγμα τη σύμφραση «ill-equipped» στα ελληνικά αυτό αποδίδεται με παράφραση και όχι αντίστοιχη σύμφραση καθώς η μετάφραση της είναι η ισοδύναμη σύμφραση «ανεπαρκώς εξοπλισμένα» αλλά το συγκεκριμένο δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο, στη συγκεκριμένη τουλάχιστον περίπτωση αλλά αντίθετα τη μεταφράσαμε με μία λέξη, ως «ανεπαρκής». Αυτό αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει απαραίτητα αντιστοιχία συμφράσεων καθώς και το συγκεκριμένο πολλές φορές δεν δίνει τη δυνατότητα στον μεταφραστή να χρησιμοποιήσει μια ισοδύναμη σύμφραση αλλά πρέπει να αποδοθεί παραφραστικά ή με άλλους τρόπους.

5.2.2 Διατήρηση του περιεχομένου αλλά όχι της μορφής

Η μετάφραση είναι η διαδικασία μεταφοράς ενός μηνύματος από τη γλώσσα-πηγή στη γλώσσα-στόχο. Η μεταφορά αυτή προκαλεί προβλήματα στον μεταφραστή, όπως είδαμε και παραπάνω, όμως ένα βασικό πρόβλημα που υπάρχει κατά τη μεταφραστική διαδικασία είναι η έλλειψη ισοδυναμίας στο επίπεδο της μορφής. Λόγων των διαφορετικών δομών των γλωσσών είναι δύσκολο μεταφέροντας το μήνυμα του πρωτοτύπου να διατηρηθεί και η μορφή του. Δηλαδή, με λίγα λόγια, έχουμε διατήρηση του περιεχομένου αλλά όχι της μορφής. Τα στοιχεία της μορφής δεν ασκούν απλή επιρροή στο περιεχόμενο αλλά πηγαινούν πέρα από αυτό για να συνθέσουν μια ειδική καλλιτεχνική έκφραση που είναι ιδιαίτερη και μπορεί να αναπαραχθεί στη γλώσσα-στόχο μόνο με ανάλογες μορφές έκφρασης. Γι' αυτό η λειτουργία της έκφρασης σε μια γλώσσα, η οποία είναι πρωταρχική στα κείμενα που επικεντρώνονται στη μορφή, πρέπει να έχει μια ανάλογη μορφή στη μετάφραση, ώστε αυτή να είναι πραγματικά ισοδύναμη.¹⁵ Όπως αναφέραμε περιληπτικά στην παράγραφο 5.2, ο μεταφραστής αναζητώντας λύση στα προβλήματα που προκύπτουν κατά τη μεταφραστική διαδικασία, βρίσκεται ανάμεσα στην επιλογή της κατά λέξη μετάφρασης και της ελεύθερης μετάφρασης. Στην κατά λέξη μετάφραση, το αποτέλεσμα, λόγω της πιστότητας και της στείρας μεταφοράς του πρωτοτύπου, είναι να διατηρείται πολλές φορές η μορφή, όμως να χάνονται στοιχεία του περιεχομένου. Αντιθέτως, στην πιο «ελεύθερη μετάφραση», το μετάφρασμα ξεφεύγει από την πιστότητα στη μορφή και με κάθε μέσο επιτυγχάνεται η μεταφορά του νοήματος.¹⁶ Η χρήση αυτή της ελεύθερης μετάφρασης, που γίνεται με ορισμένους περιορισμούς ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του κειμένου-αφίξεως, είναι απαραίτητη για τη

¹⁵ Reiss, K. (2000) *Translation Criticism: The Potentials and Limitations*, trans. Erroll F. Rhodes. Manchester: St Jerome.

¹⁶ Κεντρωτής, Γ. (1996) *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*. Αθήνα: Διάυλος.

μετάφραση νομικών, περιγραφικών κειμένων, καθώς, ειδικά τέτοιου είδους κείμενα, όταν απευθύνονται σε νομικούς πρέπει είτε να προσαρμόζονται στην πραγματικότητα της γλώσσας-στόχου ή να περιγράφουν την πραγματικότητα της γλώσσας-πηγής με τέτοιο τρόπο ώστε να γίνεται αντιληπτό από τον αναγνώστη. Αυτό οδηγεί σε διατήρηση περιεχομένου αλλά όχι μορφής. Ο στόχος του συγκεκριμένου μεταφράσματος είναι να πληροφορήσει, οπότε υπάρχει σχετική ελευθερία. Ένα παράδειγμα που βοηθά στην κατανόηση του συγκεκριμένου μεταφραστικού προβλήματος είναι η έκφραση “trafficking survivors”, η οποία αποτελεί σύμφραση στην αγγλική, αλλά στα ελληνικά αποδίδεται περιφραστικά ως «διασωθέντες της σωματεμπορίας» κι έτσι βλέπουμε πως δεν διατηρείται η μορφή αλλά μόνο το περιεχόμενο.

5.2.3 Παράφραση

Κατά την μεταφραστική διαδικασία, ο μεταφραστής χρησιμοποιεί τη μέθοδο της παράφρασης έτσι ώστε να αποδώσει όσο το δυνατόν καλύτερα το πρωτότυπο κείμενο στη γλώσσα-στόχο, όταν αντιμετωπίζει έλλειψη ισοδυναμίας σε επίπεδο μορφής και λέξης. Η παράφραση είναι η έκφραση μιας φράσης ή απλής λέξης με διαφορετικά λόγια. Σε ένα κείμενο η παράφραση χρησιμοποιείται για διάφορους λόγους: για επεξήγηση, διευκρίνιση, καθορισμό, μεταφορά ή αναδιοργάνωση. Η μέθοδος αυτή είναι απαραίτητη σε αρκετές περιπτώσεις. Όταν ένα κείμενο παραφράζεται, αλλάζει η λεξικοποίηση και το νόημα είναι ταυτόχρονα το ίδιο αλλά και διαφορετικό. Αυτό είναι συχνά κάτι που χρειάζεται ένα μετάφρασμα. Είναι μια προσπάθεια για καλύτερη έκφραση μιας φράσης/περιόδου. Αρχικά, όταν υπάρχει “πολιτισμικό κενό” ανάμεσα στη γλώσσα-αφετηρία και τη γλώσσα-αφίξεως και ο στόχος του κειμένου είναι να μεταφερθεί κάποιο πολιτισμικό στοιχείο της γλώσσας-αφετηρία στη γλώσσα-αφίξεως, τότε με την παράφραση περιγράφουμε αυτό που δεν μπορούμε να μεταφέρουμε ισοδύναμα. Επιπλέον όταν στο πρωτότυπο υπάρχει ένα συγκεκριμένο θέμα το οποίο είναι γνωστό στη γλώσσα-στόχο αλλά δεν έχει γίνει απλή λεξικοποίηση. Παράφραση επίσης χρησιμοποιούμε όταν μια απλή λέξη της ΓΠ είναι περίπλοκη για να εξηγηθεί το νόημα της στη ΓΣ.¹⁷ Για παράδειγμα, η συντομογραφία «CEE» ενώ είναι ευρέως γνωστή στα ελληνικά δεν χρησιμοποιείται ως συντομογραφία αλλά την παραφράζουμε ως «χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης». Επιπροσθέτως άλλο ένα μεταφραστικό πρόβλημα είναι η διαφορά στην έκφραση. Η κάθε γλώσσα έχει διαφορετικό τρόπο έκφρασης και κάτι το οποίο μπορεί να δηλωθεί με μια λέξη ή με μια σύμφραση στη γλώσσα – πηγή, στη γλώσσα – στόχο

¹⁷ Danielsson P. (2007) *In other words: Using paraphrases in Translation*. Birmingham: University of Birmingham.

μπορεί να χρειάζεται παράφραση ώστε να είναι κατανοητή και αποδεκτή από το ευρύ κοινό. Ένα παράδειγμα είναι η έκφραση «trafficked women» που ενώ στο κείμενο – πηγή το νόημα καθορίζεται με τη σύμφραση αυτή, στα ελληνικά η απόδοση γίνεται με παράφραση και είναι «γυναίκες που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας». Τέλος, άλλος ένας λόγος που χρησιμοποιήθηκε παράφραση είναι η αποφυγή της επανάληψης. Για να γίνει το κείμενο ευανάγνωστο και όχι κουραστικό, χρησιμοποίησα αυτή τη μέθοδο, σύμφωνα με τα όρια που επέτρεπαν στο πρωτότυπο κείμενο να παραφραστεί, έτσι ώστε να μην χαθεί το περιεχόμενο. Χαρακτηριστική έκφραση, που συναντάται συχνά στο αγγλικό κείμενο είναι ο όρος «trafficking» που αποδίδεται ισοδύναμα και κοινώς αποδεκτά ως «σωματεμπορία» όμως για την αποφυγή της συνεχούς χρήσης αυτού του όρου χρησιμοποίησα την παράφραση και το μετέφρασα ως «παράνομη διακίνηση ανθρώπων», το οποίο είναι επίσης κοινώς αποδεκτό.

6. Επίλογος

Με βάση όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, η εκπόνηση της συγκεκριμένης μετάφρασης ήταν μέτριας δυσκολίας και όμως παρ' όλα αυτά χρειάστηκε αρκετό χρόνο για να φτάσει σε ένα υψηλό γλωσσικό επίπεδο. Το θέμα ήταν αρκετά ενδιαφέρον και πρόκειται για ένα κοινωνικό φαινόμενο που έμμεσα μας αφορά όλους. Ήταν ευχάριστη η διαδικασία της μετάφρασής του και μέσα από τις δυσκολίες που αντιμετώπισα, με την μελέτη πάνω στα μεταφραστικά προβλήματα και βρίσκοντας τρόπους επίλυσης μέσω βιβλίων που αφορούν τη μεταφραστική διαδικασία και μέσω των γνώσεων που έλαβα κατά τη φοίτηση μου στο ΤΞΓΜΔ, μπόρεσα να συντάξω ένα άρτιο μετάφρασμα από την αγγλική στην ελληνική γλώσσα.

7. Βιβλιογραφία

Baker, M. (1992) *In Other Words*. London: Routledge.

Cabré, M. T. (1998) *Terminology: Theory, Methods and Applications*, trans. J.A. De Cesaris. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.

Danielsson P. (2007) *In other words: Using paraphrases in Translation*. Birmingham: University of Birmingham.

Κελάνδριος, Π. (2007) *Η Μετάφραση των Οικονομικών Κειμένων*. Αθήνα: Δίαυλος.

Κεντρωτής, Γ. (1996) *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*. Αθήνα: Δίαυλος.

Reiss, K. (2000) *Translation Criticism: The Potentials and Limitations*, trans. Erroll F. Rhodes. Manchester: St Jerome.

Reiss, K, Vermeer, H. J. (2014) *Towards a General Theory of Translational Action*. London: Routledge.